

بيان صلاة الجمعة

So Bandingan ko Sambayang a Jumu'ah

(al Khutbah 57)

Ki: Alim Hassanor bin Maka Alapa
al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا، وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ وَبَعْدُ:.

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:
قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastānuhu wa nastagfiruh, wa
na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu
falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa
ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna
Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā
Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahbihi wa
manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman
tabí'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn (al Baqarah 31).

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ) (وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go

mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa iyan a phakatoro' on.

Bithowan so sambayang sa jumu'ah sa jumu'ah ka kagiya khatimo' on so manga kaadn a madakl, sa so gawii niyan na aya makallbi a gawii ko pito gawii, sabap ko katharo' o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Pd ko lbi a makalalawan a giwii niyo so gawii a jumu'ah. Go pitharo' iyan a: Ski tano so maoori a maona. Go sii sa isaa kiapanothola on na: Ski tano so khaona ko alongan a Qiyāmah, minsan pn so bigan siran sa kitab ko miaonaan tano, oriyan iyan na giya'i so gawii ran a inipaliyogat kiran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na miasagomparak siran on, na tiyoro tano ron o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na so manga taw sii rki tano ron na moonot siran. (piakambowat o al Bukharī a hadith o Abu Hurayrah).*

Go pianothol o Muslim a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Diadag o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko alongan a jumu'ah so manga taw ko miaonaan tano sa miaadn so yahudi a alongan a sabto, na so nasrani na alongan a ahad, na minioma tano o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) na tiyoro tano niyan ko alongan a jumu'ah (piakanbowat i Muslim a hadith o Abu Hurayrah).*

Piakanggolalan so kapthimo' o manga Muslim sankā'i a gawii ka phakisabotan kiran so kala' o manga limo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii kiran a go piakanggolalan on so khutbah ka phakitadman kiran ankoto a manga limo', a go zogo'on iyan siran sa kapanalamat iran on.

Go piakanggolalan on so sambayang a jumu'ah sii ko lmbak o dawndaw ka an matarotop so katitimo' sii sa isa a masjid.

Inisogo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) ko miamaratiaya a kdarpa' iran sankoto a kalilimod a go so kapamakin'ga ko khutbah a go so kapakatindga sankoto a sambayang, pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Hay so miamaratiaya igira inipananawag so sambayang ko alongan a jumu'ah na song kano ko tadm ko Allāh a go bagakn iyo so kandagang, ka giyoto rkano i mapiya amay ka miaadn kano a katawan iyo to. (al jumu'ah 9).*

Pitharo' o Ibn al Qayyim a: Miaadn a pd sa toro'an o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so kapmaslaa sankā'i a gawii a go so kiporoon on a go so kisnggayin on sa nggolalan sa manga simba a khisnggay niyan ko salakaw ron a gawii, sabnar a miasobag so manga ulama: O ino ba skaniyan i lbi a di so gawii a Arafah sa dowā a kpit, a siran a dowā na dowā a bontal ko manga pd o as Shāfiī.

Miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pmbatiyaan iyan ko khapitaan ko Jumu'ah so dow a sūrah a so: *Alif Lam Mim Tanzīl...* (as Sajdah) a go so sūrah al Isān.

Sa taman sa pitharo' iyan a: Go mian'g akn so Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a gii niyan tharo'on a: Miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pmbatiyaan iyan anka'i a dow a sūrah sii ko Zobo ko Jumu'ah ka kagiya miarankom iran a dow so miaadn a go so khaadn sii ko gawii niyan, go miarankom iran a dow so kiaadna ko Adam, a go so kiaaloya ko khandodan a so alongan a Qiyāmah, a go so kathimo'a ko manga oripn, a giyoto na khaadn ko alongan a jumu'ah, na miaadn sii ko kabatiyaa kiran sank'a'i a gawii a phakitadman ko Ummah so nganin a miaadn on a go so nganin a khaadn on.

Pd ko kissnggay anka'i a jumu'ah so: Kasosonat o kapakadakla ko kapzalawati ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go sii ko gagawii niyan, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Pakadakla niyo so kapzalawati rakn ko alongan a jumu'ah a go so kagagawii nan ko jumu'ah (pianothol o al Bayhaqī).*

Go pd ko mala' a kissnggay o alongan a jumu'ah a skaniyan i miabagr a paliyogat o Islam a go lbi a mala' a kapkhalimod o manga Muslim, na sa taw a magak sa tlo a manga jumu'ah a pithibaba' iyan na tombokan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) so poso' iyan.

Pd ko kissnggay anka'i a Jumu'ah a inisogo' so kaphaygo on, a skaniyan na sonat a babagr, a go pd ko maga ulama so iniitong iyan sa wajib, go pd kiran so inwajib iyan ko taw a adn a lanitan iyan a mala' i baw sa patoray ron a kaphaygo iyan.

Go pd ko kissnggay o Jumu'ah a sonat so kakhakamotan on a skaniyan na makallbi a di so kakhakamotan ko salakaw ron a pd ko manga gawii o pito gawii.

Go pd ko kissnggay anka'i a gawii a:

Sonat so kapangabalaga ko kasong ko masjid sa pantag ko sambayang a Jumu'ah.

Go so kapanambayang sa manga sonat a go so kapanasbih a go kabatiya' sa taman sa makaliyo so imām ko kaphangutbah niyan.

A go so kawawajib o katrn ko kapphamamakin'ga ko khutbah, sa amay ka di tomrn so taw ko khutbah na khalaga so jumu'ah niyan, sa pitharo' o

Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Sa taw a mlag na da' a Jumu'ah niyan (piakambowat o Ahmad a hadith o Ibn Abbās.*

Go so kiaharama ko katharo' ko masa a giikapangutbah o imām, ka mialoy ko al Musnad a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *So taw a tharo'on iyan ko pd iyan a: Trn ka, na da'a Jumu'ah niyan.*

Go pd ko kissnggay o alongan a Jumu'ah so kapmbatiyaa ko *Sūrah al Kahf* sii ko dawndaw niyan, ka miatankd a phoon ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Sa taw a batiyaan iyan so Sūrah al Kahf ko dawndaw niyan, na sindawan skaniyan a tihaya a phoon ko kababaan o palo niyan sa taman ko gabon ko langit a plindawan iyan skaniyan ko alongan a Qiyāmah, a go rilaan skaniyan ko pagltan o dow a Jumu'ah (pianothol o al Hākim a go so al Bayhaqī).*

Go pd ko kissnggay o alongan a Jumu'ah a adn a matatago' on a masa a ptharimaan on so manga pangni, sa miaaloy ko dow a Sahīh a hadith o Abū Hurayrah a: *Mataan a adn ko alongan a Jumu'ah a masa a da' a makatalabok on a oripn a Muslim a skaniyan na tomitindg a giizambayang a adn a pphamangnin iyan ko Allāh a nganin, inonta bo' a ibgay ron o Allāh.*

Go pd ko kissnggay o alongan a Jumu'ah a adn a madadalm on a khutbah a so aya babantakn on na so kapmbantoga ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so gii ron kapmaslaa a go so gii ron kazaksii ko kaiisaisa niyan a go so kapzaksii ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) niyan a mataan a siogo' iyan a go so kapphakatadma ko manga oripn.

So kissnggay ankanan a gawii na madakl, a inaloy skaniyan o Ibn al Qayyim ko kitab iyan a" *Zād al Maād*, sa inisampay niyan sa tlo polo a go tlo a go magatos.

Na minsan pn giyanan dn, na giiplbolbodn o kadaklan ko manga taw so kabnar ankanan a gawii, sa datar o ba da' a kibibida' iyan ko manga pd a gawii, na so sabagi' na pmbalowin iran ankanan a gawii a waqto a kambokl a go kapakatorog, na so sabagi' na phagilangn iran ankanan a gawii sa nggolalan sa kangitagita' a go kapanmbatmbang sa kalilipatan iran so tadntadm ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), sa taman sa pkhakaran so kadakl o manga taw a giizasambayang ko masjid ko kapitapita' ankanan a gawii sa kakorang a maggdam, *Lā hawla wa lā quwwata illā billāh.*

Go sonat a mapiya so kakabalaga ko masjid ko alongan a jumu'ah, na amay ka makasold sa masjid na zambayang sa pamngayan ko masjid a dow a rakaat.

Na amay ka komiabalaga sa kiabayaan iyan a kazonat iyan sa manga sambayang a madakl na da' a marata' roo, ka kagiya so miangaoona a manga ulama na miaadn siran a pphangabalaga siran a go gii siran manambayang sa taman sa makaliyo kiran so imām.

Pitharo' o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a inikalimo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: Aya taralbi ko taw a miakaoma ko masjid ko kapzambayang sa Jumu'ah a kapanambayang iyan sa manga sonat sa taman sa makaoma so imām, sabap ko miaaloy ko Sahīh a pd ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Oriyan iyan na zambayang niyan so nganin a inipaliyogat on (piakambowat i al Bukharī a hadith o Salmān al Fārisi)*. Sa so katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na kadadalman sa kiapangoyat sii ko kazambayang amay ka makaoma so mama sa masjid ko alongan a jumu'ah sa da' a mattndo' a masa niyan, a giyoto i miatoon a phoon ko manga sahābah, a miaadn siran a igira miakaoma siran ko masjid ko alongan a jumu'ah na zasambayang siran sa manga sonat a so mialbod kiran sa adn kiran so giizambayang sa sapolo rakaat, go pd kiran so pzambayang sa sapolo a go dowā a rakaat, a go pd kiran so pzambayang sa walo rakaat, go pd kiran so pzambayang sa minus a di giankoto, na misabap roo na miaadn so kalankapan ko manga imām a magaayonayon siran a mataan a da sii ko onaan o Jumu'ah i sonat a mattndo' so waqto niyan, sa so kazambayang ko onaan o jumu'ah na mapiya, a kna' o ba sonat a rātibah. Sa o nggolawlaa niyan antaa ka di, na di ron oto khasanka' sa giyanan i lbi a maontol a kpit, sa sii sankā'i a masa na khasalak a si ko kibagakn on na aya lbi, amay ka pikirn o manga taw a da' a sowa' iran ko agama a skaniyan oto na sonat a rātibah.

Giyanan so mitataalok on ko sambayang a sonat ko onaan pn o sambayang a jumu'ah, sa da' a rātibah niyan ko onaan iyan, ogaid na so rātibah niyan na sii ko oriyān iyan a sambayang a jumu'ah, sa miaaloy ko Sahīh Muslim a: *Igira mizambayang so isa rkano sa Jumu'ah na zambayang ko oriyān iyan sa pat rakaat. (piakambowat o Muslim a hadith o Abū Hurayrah)*.

Go sii ko dowā a Sahīh a miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a giizambayang ko oriyān o jumu'ah sa dowā rakaat.

Na so katimo'a ko dowā a hadith, na igira mizambayang ko walay niyan na zambayang sa dowā rakaat na amay ka mizambayang sa masjid sa zambayang sa pat rakaat.

Na o khabaya'i niyan na zambayang sa nm a manga rakaat, sabap ko katharo' o Ibn Umar a: Miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a igira mizambayang

sa Jumu'ah na mangonakona na zambayang sa dow a rakaat, oriy an iyan na mangonakona na zambayang sa pat rakaat.

Sa so kakhabnara ko darpa' sii ko masjid na rk o taw a miaona makaoma sa so dn so ginawa niyan, na so pman so giinggalbkn o sabaad ko manga taw a phkowa sa darpa' iyan ko masjid a pmbtadan sa sambayanga' odi' na badas odi' na dow a bakiya', sa giiphapakaori ko kapakamasa, sa inisapar so kaona'i sa nkanan a darpa' na mataan a giyanan na galbk a di mapiya, ogaid na biathk o sabaad ko manga ulama a sa taw a makaoma sa masjid na ankata niyan so inibtad sa nkanan a darpa' a go zambyangi niyan, ka kagiya so miaona makaoma na aya mala' i kabnar ko saaf a paganay, a go kagiya so kakowaa ko darpa' sa isnggay sii sa masjid sa di khakowa o miakamasa a manosiya na giyanan na kagasaba sa nkanan a darpa'.

Pitharo 'o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a: So pman so giinggalbkn o kadaklan ko manga taw ko kiphagonaan ko manga dmpas a go so datar iyan sii sa masjid ko alongan a jumu'ah odi' na so salakaw ron ko da iran pn kasong sa masjid na giyanan na isasapar a kiaopakatan ko manga Muslim, a go giyanan na harām.

Go ino khasak so sambayang iyan sa nkanan a dmpas? Dow a kpit san o manga ulama, ka kagiya adn a giasab iyan a darpa' ko masjid sa minggolalan ko dmpas iyan sa kiasaparan iyan so salakaw ron a pd ko giizasambayang a so miaona siran sa masjid a siran i patot a makadarpa' sankoto a darpa' a tiagoan iyan sa dmpas... sa aya isosogo' na so kaona o mama sa so dn so ginawa niyan sa masjid na amay ka iona so dmpas na maori skaniyan na sabnar a siopak iyan so Sharīah sa dow a bontal: Sii ko katampar a kiapakaori niyan a skaniyan na sosogoon sa kapangonakona, a go so katampar a kiagasab iyan sa darpa' ko masjid sa kiasaparan iyan on so taw a miaona a di skaniyan sa masjid o ba iran kazambayangi a go so katarotopa iran ko paganay a saaf na go bo' so ika dow a, a go phanapangn iyan so tngo o maga taw amay ka makaoma siran.

Go pd ko manga kokoman o Jumu'ah a: So taw a miakasold sa masjid a so imām na giimangutbah na di pagontod sa taman sa di makazambayang sa dow a rakaat a phakakmptn iyan, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Igira miakaoma so isa rkano ko alongan a jumu'ah a miakaliyo dn so imām ko kaphangutbah niyan na zambayang sa dow a rakaat (piagayonan)*, Go inioman on o Muslim a: Pakababaa niyan ankoto a dow a rakaat, aya maana niyan na nggagaan, na amay ka miakaontod dn, na tindg na zambayang, ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na siogo' iyan

so mama a miaontod ko da niyan pn kapakazambayang, sa pitharo' iyan on a: *Tindg ka na roko' ka sa dow a roko' (maana a dow a rakaat).*

Go pd ko manga kokoman o alongan a Jumu'ah a: Di khapakay so katharo' a so imām na giimangutbah sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Go igira biatiya so Qur'ān na pamakin'ga niyo a go rrr'n'k kano ka an kano kalimoon (al A'rāf 204).*

Pitharo' o sabaad ko manga pananafsir a mataan a tomioron sii ko kapangutbah o imām, sa bithowan sa Qur'ān sabap ko kararankoma niyan ko Qur'ān, sa apiya sii ko katharo' a salakaw sa so ayat na tomioron ko sambayang, na mataan a mararankom iyan ko kalalankap o maana niyan so khutbah.

Go pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Sa taw a tharo'on iyan a: Targ ka, na sabnar a lomiaga, na sa taw a lomaga na da' a Jumu'ah iyan (pianothol o Ahmad).*

Go sii ko hadith a salakaw na: Sa taw a tharo', na skaniyan na datar o himār a maawid sa manga kitab, a go so gii niyan on tharo'on a: *Rn'k ka, na da' a jumu'ah niyan. Aya maana niyan na da' a jumuat iyan a tarotop. (piakambowat o Ahmad a hadith o Ibn Abbās).*

Go sii ko dow a Sahīh a hadith o Abū Hurayrah a: Igira pitharo' oka ko pd ka ko alongan a Jumu'ah a: Trn ka aso imām na pphangutbah na sabnar a mitharo' ka sa *lagwu*. aya maana o *lagwu* na dosa). Amay ka so katharo' o o mitharo' a: Trn ka, a skaniyan ko pakaasal iyan na kasogo' sa mapiya na sabnar a miakatharo' sa dosa, na taralbi a so salakaw roo a katharo' na aya patot a pananggilaan.

Khapakay ko Imām a kimbitiyarain iyan ko sabaad ko manga ma'mūm ko gii niyan kapangutbah a go khapakay ko salakaw ron a kimbitiyarain iyan on sa pantag sa adn a kamapiyaan on, ka kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na inimbitiyara'i niyan a pphangingiza', a go inimbitiarai niyan mambo skaniyan, sa miakhasokasoy oto sa madakl a btad, sa inimbitiyara'i ron o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so sabaad ko manga sahābah a go inimbitiyara'i ran skaniyan ko masa dn a gii niyan kapangutbah sii ko adn a kamapiyaan on a go kapaganad, a go kagiya giyoto na di phakasopak ko kaphamakin'ga ko khutbah.

Go di khapakay ko taw a pphamakin'g sa khutbah o ba niyan zadka'i so pphamangni ko waqto a kaphangutbah kakagiya so pphamangni na minggalbk sa nganin a di ron khapakay so kanggalbka on, na di niyan on

thabangan ko nganin a di khapakay a skaniyan so katharo' ko masa a giikapangutbah.

Go sonat so kasalawati ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) amay ka man'g iyan so ngaran iyan ko khatīb sa di niyan iphoro' so sowara niyan (ko kiphamangnin iyan ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)) ka an iyan di khasndod so obay niyan.

Go khasonat so kaamina niyan ko pangni o pphangosiyat sa di niyan iphoro' so sowara niyan a go so dow a lima niyan.

Pitharo' o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a: So kiporoon ko sowara ko onaan o pphangosiyat na makrūh, odi' na haram ko kiaopakati ron, sa di iphoro' o pag'bang go di pn so salakaw ron so sowara niyan sa nggolalan sa kipamangnin ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go di pn so salakaw ron.

Go khaimolngan a giyankanan a piakitanodan o Shaykh na tatap dn a maaadn sii ko sabaad a manga ingd, ko kipphoroon ko sowara ko kapzalawati ko Rasūl (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so salakaw roo a pd sa manga dowaa ko masa dn a giikapangutbah odi' na sii ko onaan iyan odi' na sii ko pagltan o dow a khutbah a go khapakay pn a ipzogo' o sabaad a pagongutba sii sankoto a manga taw, sa giyanan na kada' a plng a go bid'ah a di khapakay so kanggalbka on.

So taw a makasold a so imām na giimangutbah na di skaniyan phakasalam, ogaid na tharg ko saaf sa kalanat sa pzambayang sa dow a rakaat a makhap, oriy an iyan na magontod ko kaphamakin'g sa khutbah sa di niyan pagamongn so mipagoobay niyan.

Go di ron khapakay so kanggitagitaa - ko masa a kapphangutba - ko lima niyan antaa ka giya ski niyan odi' na so sompa' iyan odi' na so nditarn iyan a go so salakaw roo, sabap ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *Sa taw a kaptan iyan so maroni a ator (so ator ko masjid o Nabī gowani) na sabanr a miakanggolawla sa lagwu (piakapiya skaniyan o at Tirmidī).* Sii sa isa a thothol na sa taw a nggolawla sa lagwu na da' a jumu'at iyan, ka kagiya so kanggitagita' na khisapar iyan so kapananankopan.

Go datar oto a di ron khapakay so kapaningidingil sa kawan an a go diwang, sa ba niyan pphangilaya so manga taw a go so salakaw roo, ka kagiya phakasndod on oto ko kapamakin'ga ko khutbah, ogaid na sangor sii ko pphangosiyat sa datar o kiaadn o manga sahābah a sasangoran iran so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ko kapphangutbah niyan.

Sa amay ka makambaan na bantoga niyan so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa pagn's ko ginawa niyan.

Go khapakay so katharo' ko da pn so khutbah a go sii ko oriyān iyan, na amay ka montod so imām ko dowā a khutbah sa pantag sa adn a kamapiyaan on. Ogaid na di ron khapakay so kapanothol iyan sa pd ko btad a kadodoniya'i.

So katimbl iyan, na so dowā a khutbah ko jumu'at na adn a btad iyan a mala' sii ko Islam sabap ko kapakararankom iyan sa kabatiyaa ko Qur'ān a go so kaphagaloya ko manga hadith o Rasūl (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so kapakaririmbit iyan sa manga gonana'o a mala' a phakanggay a gona a go thoma a mapiya a go so kaphakitadmi ko manga siksa' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa wajib so kiawidn on a akal ko katampar ko pphangutbah a go so pphamakin'g, kna' o ba so khutbah ko jumu'ah na matag thothol a kalalayaman sa datar o manga thothol a giitharo' on ko manga kalilimod a go so manga pakaradiyaan a go so katitimo' a kalalayaman.

Go pd sa patot a pakitanodan a so sabaad ko pphamakin'g ko khutbah na ipphoro' iyan a sowara niyan sa nggolalan sa kalindong amay ka makan'g sa shayi' a pd ko pagita' sii ko khutbah, odi' na iporo' iyan so sowara niyan sa kapamangni amay ka man'g iyan so kiaaloy o balas odi' na so Sorga', na giyanan na shay'i a di khapakay, a skaniyan na makasosold ko katharo' a isasapar ko masa a kaphangutbah o khatīb.

Sabnar a miakanggonana'o so manga titayan a mataan a so katharo' ko masa a giikapangosiyat o khatīb na phakabinasa ko balas a go so mitharo' na da' a jumu'ah niyan a skaniyan na datar o himār a maawid sa madakl a kitab (a di niyan kapnggonaan), sa wajib so kapananggila'i roo a go pakipananggilaan.

Sabnar a inaloy o manga ulama a inikalimo' siran o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a mataan a so sambayang a jumu'ah na paralo a makambibisa a kna' o ba sambi' o lohor.

Pitharo' o Umar a miasoat so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sii rkaniyan a: So sambayang ko kaplayalayag na dowā rakaat, na so sambayang a jumu'ah na dowā rakaat, na so boka na dowā rakaat sa tarotop a da makasar sii ko katharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) niyo.

Kagiya masosopak iyan so sambayang a Lohor sa manga kokoman a madakl:

Go skaniyan na makallbi a di so sambayang a Lohor a go lbi a kababagra on a di skaniyan, go miaaloy ko kibagakn on so pagita' a mabasng.

A go adn a manga sarat iyan a go kissnggay niyan a da ko sambayang a Lohor.

A go di skaniyan kharangkapan o sambayang a Lohor ko taw a miawajib on ko da pn kapakaliyo o waqto niyan sa so sambayang a Lohor sa masa ini na khaadn a sambi' iyan.

So sambayang a jumu'ah na paralo a tinanggisa ko langowan a Muslim a mama a maradika' a kiapaliogatan a makaiingd.

Pianothol o Abū Dāūd ko kiasanday niyan ko Tāriq bin Shihāb a pitharo' o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a: *So Jumu'ah na wajib ko langowan a Muslim sa sagorompong, inonta sa pat: Oripn a mipapaar, odi na babay, odi' na pkhasakit. (so kiasandayan on na khikasasarigan a go piakapiya skaniyan a madakl).*

Go pianothol o ad Dāraqutnī ko kiasanday niyan ko Jābir a: So Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na pitharo' iyan a: *Sa taw a maadn a paparatiayaan iyan so Allāh a go so alongan a maori na paliyogat on so jumu'ah ko alongan a jumu'ah inonta sa pkhasakit odi' na giimlayalayag odi' na bagoamama odi' na oripn (piakambowat o ad Dāraqutī).*

Pitharo' o Shaykh ko Islam a so Ibn Taymiyyah a: Langowan a pagtaw a mababaling sa manga taragombalay a makakhakaraniya a di siran on magawa' ko rndng a go pangolaon na phakatindg on so jumu'ah amay ka giyankoto a manga walay ran na mambabalay ko kalalayami ron a pd sa lopa' antaa ka kayo antaa ka manga raon a korma a go so salakaw roo, ka so lawas o taragombalay a go so pakaasal o kaaadn iyan na da' a rarad iyan roo, sa aya pakaasal na so kabaloy ran a mababaling siran roo sa kna' o ba siran datar o manga taw o manga barombarong a so aya kalalayami kiran na ptharg siran ko manga balintad a pkhatanglan sa oran sa pthogalin siran ko pd a manga balintad a pd iran so manga walay ran.

Go di khipaliyogat so jumu'ah ko taw a giimlayalayag sa layagan a khakasar on so sambayang, kagiya so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so manga sahābah niyan na miaadn siran a gii siran mlayalayag sii ko hajji a go so salakaw ron na da zambayang so isa kiran sa jumu'ah sii sa lakawan.

Na sa taw a lomiyo ko kalopaan sa pantag sa kandadalakaw odi' na so salakaw ron a da' a masjid ko obay niyan a pthindgan sa jumu'ah na da' a paliyogat on a jumu'ah sa makapzambayang sa Lohor.

Go di khawajib so jumu'at sa babay.

Pitharo' o Ibn al Mundir a go so salakaw ron a: Miaopakat siran sa da' a jumu'ah a paliyogat ko manga babay, go miaopakat siran sa amay ka makamasa siran a pd o imām na makapzam-bayang siran a pd iyan sa khasanaan kiran dn oto, go datar oto so musāfir a amay ka kamasan iran so jumu'ah a go so pkhasakit ka kagiya aya kiapokas iyan kiran na miokit sa pilbolbod, go di khapakay ko taw a mipapaliyogat on so jumu'at a kaplayalayag iyan ko alongan a jumu'at a aya kangganat iyan na sii ko kapolid o alongan inonta a daan a makapzambayang sa jumu'ah, go miatharo' a makrūh so kalalakaw ko kapolid o alongan inonta bo' o ba niyan kapzambayangi sa lalan.

Go Isasarat ko Kapiya o jumu'ah so:

1. So kapakasold o waqto, ka kagiya skaniyan na sambayang a paralo, na isasarat on so kapakasold o waqto sa datar o pd a manga sambayang, sa di khasak ko onaan iyan a go sii ko oriyaniyan, sabap ko katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Mataan a so sambayang na miaadn a paliyogat ko miamaratiaya a adn a manga waqto niyan a mattndo' (an Nisā 103)*. Sa so katonaya on ko oriyaniyan o kapolid o alongan na aya lbi a mapiya ka kagiya skaniyan so waqto a gii ron zambayangan o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sii ko kadaklan ko manga waqto niyan, na so katonaya on ko da pn kapolid o alongan na kiazosopakaan ko lt o manga ulama, na aya kaposan a waqto niyan na so kaposan o waqto a Lohor sa da kazopaki.

2. So kabaloy o pzasambayang on a khipakaiingd siran sa manga walay a mathataragombalay ko kalalayami ron, sa di khasak so jumu'ah ko manga taw ko barombarong a giithotogalin a sii siran pkhadn ko adn a pkhatangl on a ig ko manga balintad sa phagawidan iran so manga walay ran ko kapthogalin iran, ka miaadn so manga Arab a makaliliyot sa Madinah a da kiran sogo'on o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) so kazambayang iran sa jumu'ah.

- Sa taw a romaot sa jumu'ah a pd o imām sa sarakaat na khatarotop iyan a jumu'ah sabap ko hadith o Abū Hurayrah a: *Sa taw a romaot sa sarakaat ko jumu'ah na sabnar a romiaot ko sambayang (pianothol o al Bayhaqī a so pakaasal iyan na sii ko dowā a Sahīh)*.

- Na sa taw a romaot sa minos a di so sarakaat ka datar o kapakambangon o Imām ko karoroko' sa da niyan on raota na miapapas on so sambayang a jumu'ah sa phakaonot ko imām sa aya niyat iyan na Lohor na amay ka makazalam so imām na khatarotop iyan so rk iyan a pat rakaat a Lohor.

3. Isasarat ko kapiya o sambayang a jumu'ah so kaona o dowā a khutbah sabap ko kialalayona roo o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), a go pitharo' o Ibn Umar a: *Miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a giikhutbah sa dowā a khutbah a skaniyan na tomitindg na pnggintasn iyan so dowā a khutbah sa nggolalan sa kaontod (piagayonan o dowā a Imām).*

- Go pd ko manga sarat o kapiya niyan: So kabantoga ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kaaloya ko dowā a shahādah, go so kasalawati ko Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so kiosiyatn ko kalk ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kapamadno', a go so kabatiya' sa ayat a pd ko Qur'ān apiya isaisa ka ayat, sa sopak ko kalalayaman a khutbah sankā'i a masa a maada' on ankanan a miangaaloy a manga sarat odi' na so sabagi' on.

Pitharo' o al Imām Ibn al Qayyim a: Sa taw a pamimikirann iyan so manga khutbah o Nabī ﷺ a go so manga khutbah o manga sahābah niyan na maoma iyan a sisiyapn iyan so kapphayaga ko toro'an a go so kapakaisaisaa ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kaphagaloya ko manga ropaan o Kadnan a go so manga pakaasal o paratiaya a rankom, a go so kipanolonn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so kaaloya ko manga limo' iyan a so inipangalimo' iyan ko manga oripn iyan, a go so manga siksa' iyan a so iphangangalk iyan kiran so kabasng iyan, a go so kisogo'on ko katadmi ron a go so kapanalamati ron, sa pthadman iran so kala' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so manga sifat iyan a go so manga ingaran iyan a nganin a ikhababaya' iyan ko manga kaadn iyan, a go ipzogo' iran so kaonoti ron a go so kapanalamati ron a go so katadmi ron ko nganin a ikhababaya' iyan kiran, sa phakapasad so manga taw a miamakin'g a sabnar a kiababaya'an iran so Kadnan iran na kiababaya'an iyan siran mambo'.

Oriyan iyan na miakatas so masa, sa somialm so sindaw o kananabii, sa mimbaloy so manga kitab a go so manga sogo'an a manga olawla a pphakatindgn sa di dn sisiyapn so kamataani ron a go so manga bantak iyan, sa bialoy ran so manga okit a go so btad a kialayaman a manga sostonan a di khapakay so kasopaka on, sa miabinasa iran so manga antap a so di khapakay o ba binasaa, na pipharasan iran so manga khutbah sa manga saginsing a go manga katharo' a phaparasan sa kiakorangan odi' na miada' so kipantag on o poso' sa miadadas so bantak iyan a onayan.

Giyanan so katharo' o al Imām Ibn al Qayyim sii ko waraan o manga khutbah ko masa niyan, sa miamagoman so btad ko nganin a iniropa niyan, sa taman sa mimbalo a aya kalalayaman ko manga khutbah imanto a masa na matag katharo' a lalk a maito' i pahala.

Sa so sabaad ko manga pangongosiyat odi' na so kadaklan on na bialoy niyan so khutbah a datar o bandingan ko kapagongangn, a gii ron tharo' sa sa dn sa pkhapikir iyan a makaaayon antaa ka di makaaayon ko masa, sa pphakatasn iran so khutbah sa pkhabaloy a phakabokl, taman sa so sabaad kiran na ipmbagak iran so manga sarat o khutbah odi' na so sabagi' on sa di dn phakisankot ko manga sankot a kitab sa minibaba' iran so manga khutbah sii sankoto a pankat a ibbtad sa mimbalo skaniyan a di niyan khatonay so bantak on ko kaphrarad a go so kaphakabgay sa sabot a mapiya ko manga taw.

So sabaad a manga pangogosiyat na ipthonkil iran ko khutbah so manga bandingan a di ron domadait a kna' o ba pd sa ongangn a kaaloya on sii sankoto a tindg sa aya kalilid na di zabotn o pphamakin'g ka maporo' so maana niyan adi' so manga sabot iran, sa pphakasoldn iran on so manga bandingan a kapamakalangkap a go so manga btad a kandato' a go so kapthalasaya ko manga btad a da' a mala' a khakowa on a gona o pphamakin'g.

Hay manga pangongosiyat: Kasowin iyo so khutbah sii ko toro'an o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ), pitharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *Sabnar a adn a miaadn rkano sii ko Rasūlullāh a ladiawan a mapiya (al Ahzāb 21)*. Tinsa niyo so manga bandingan iyan sii ko manga titayan o Qur'ān a go so Sunah a so makaaayon ko btad a kamamasaan, sa tago'a niyo ko wasiyat so kisogoon ko kikalkn ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go so thoma a mapiya, sa bolongn iyo to ko manga sakit o kaphagingd iyo sa okit a mapayag a mapontok, sa pakadakla niyo ron so kabatiyaa ko Qur'ān a so ron matatago' so ikhaoyag o manga poso' a go so tihaya o manga pamikiran.

Kna' o ba aya bo' a bantak na so kaadn o dow a khutbah sa ba giyoto bo', ogaid na aya bantak na so rarad iran a dow sii ko kaphagingd, sa datar o kiatharo'a on o Ibn Tayimiyyah a: Di phakaampl sii ko khutbah so kapamaawinga ko doniya a go so kaaloya ko kapatay, sa di dn dow dow na maadn so onayan a bandingan o khutbah so ngaran iyan, a khakaog iyan so manga poso' a go khasogo' iyan ko kasong iyan ko mapiya, a go so kapaawinga ko doniya a go so kapakipananggila'i ron, phoon ko kipphannkatn on o manga taw a somosopak ko manga kitab, ogaid na paliyogat dn so kisogoon ko kapangongonotan ago so kisaparn ko kapmaasiya, sa ipanolon so Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a go pakitadman so manga limo' iyan.

Go pitharo' iyan a: Go di khapakay o ba tanto a makababa' so khutbah a maphakada' iyan so bantak iyan a mapiya, sa sabnar a miaadn so Nabī ﷺ a igira miagutbah na romiga' so mbala' a mata niyan, a go miporo' so sowara niyan, a go somobra so gani niyan sa taman sa datar skaniyan o pphangangk sa ronda a phakadansal sa gii niyan tharo' on a: Thibowaan kano iran ko kapitapita iyo, odi' na sii ko kagabigabi niyo.

Sabnar a inaloy o manga fuqahā a sonat ko dowā a khutbah ko jumu'ah a kapangutba o khatīb sa domadapo' sa mimbar, sabap ko kianggolawlaa roo o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go giyoto i lbi a mabagr a kaphamakatokaw a go maotl ko kapamadno' ko masa a kamamasaan o makadadarpa' sa pkhailay ran ko kasasangoran iran.

Go sonat so kasalam o khatīb ko manga taw amay ka mapandang iyan siran sabap ko katharo' o Jābir a: *Miaadn so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a igira miamanik ko mimbar na somalam (pianothol o Ibn Mā'ah).*

Go sonat a kaontod iyan ko mimbar sa taman sa kapakapasad o pag'bang sabap ko katharo' o Ibn Umar a: *Miaadn so Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a phagontod igira miamanik ko mimbar sa taman sa kapakapasad o pag'bang oriyan iyan na tomindg na mangutbah (pianothol o Abū Dāūd).*

Pd ko manga sonat o dowā a khutbah a kaontod iyan ko pagltan iran sabap ko hadith o Ibn Umar a: *Miaadn so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a pphangosiyat sa dowā a khutbah a skaniyan na tomitindg a phagltan iyan siran a dowā sa kaontod (piagayonan o dowā a Imām).*

Go pd ko sonat iran a dowā so: Kapangutbah niyan a tomitindg sabap ko kianggalbka on o Rasūl (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so katharo' o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) a: *... go inawaan ka iran a tomitindg (ka) (al Jmu'ah 11) a go so kianggalbka on manga Muslim.*

Go sonat a kakapt iyan sa tonkat a iddkn iyan a go so makadadatar on.

Go sonat a kapandanga niyan ko manga taw sa papandangn iran mambo', sabap ko katharo' o Rasūlullāh (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a, papandangn iyan so manga taw ko kapphagutbah niyan sa papandangn iran mambo' sii ko katharo' o Ibn Mas'ūd a: *Miaadn skaniyan a igira miakaphantaw ko mimbar na pandangn ami skaniyan ko manga paras ami (pianothol o at Tirmidī).*

Go sonat a pakakmptn iyan so khutbah sa dianka' a mathanka' sa di siran on bokln ko katas iyan a go di makakmpt sa da' a makowa iran on a gona, sa pianothol o Imām Muslim a phoon ko Ammār a: *Mataan a so*

katas o sambayang o mama a go so kababa' o khutbah niyan na toos ko kala' iyan i sabot ko agama, sa pakatasa niyo so batiya' ko sambayang na pakakmpta niyo so khutbah.

Go sonat a iporo' iyan so sowara iyan, ka so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na igira miangutba na ipphoro' iyan so sowara niyan a go pphanagompot so rarangit iyan a go giyoto na mala' a rarad iyan ko manga ginawa a go mabagr a kaphakapadno' iyan.

Sa itana' iyan so khutbah niyan sa katharo' a mapayag a mabagr a go makaphrarad a go mapiya a kiokitn iyan on.

Go sonat a kipamangnin iyan ko manga Muslim ko nganin a matatago' on so kamapiyaan o agama iran a go so doniya ran, a go ipamangni niyan so dato' o manga Muslim a go so manga olowan sa kaompiya a go kapakaapas, sa so kipamangnin sa kapakaslang ko manga olowan na katotokawan ko manga Muslim a go gii ran nggalbkn, a go giyoto na pd ko sostonan o ahl as Sunnah wa al Jamāah, na so kibagakn on na pd ko sostonan o manga taw a giimbabago ko agama. Pitharo' o al Imām Ahmad a: Opama o adn a dowaa mi a tharimaan na disomala' a indowaa ami ko dato' o manga Muslim, ka kagiya so kathatagompiya niyan na giyoto dn i kathatagompiya o manga Muslim.

Sabnar a minibagak anka'i a sunnah sa taman sa miabaloy so manga taw a ipphammsa iran so kipamangnin sa mapiya ko manga olowan, a go pphakarataan iran so panganib iran ko taw a gii ron nggolawla.

Sonat a amay ka makapasad ko khutbah a kakamati ko sambayang sa mamantk sa zambayang siran dn sa di kaltan sa mathay.

So sambayang a jumu'ah na dowaa rakaat ko kiaopakati ron a matanog on so batiya'.

Sonat a kabatiyaa niyan ko rakaat a paganay so sūrah al Jumu'ah ko oriyan o al Fātihah, na batiyaan iyan ko rakaat a ika dowaa so surah al Munāfiqūn, ka giyoto i pmbatiyaan o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) sa datar o kiapaothola on o Muslim a phoon ko Abū Hurayrah, odi' na batiyaan iyan ko paganay a rakaat so surah al A'lā, na sii ko ika dowaa so surah al Gāshiyah, ka miatankd a so Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) na pmbatiyaan iyan oto.

Sa di niyan bagiin anka'i a sūrah sa so sapatol on na sii ko rakaat a paganay na so ika dowaa na sii rakaat a ika dowaa ka giyanan na sopak ko sunnah.

Aya hikmah ko katanog o batiya' ko sambayang a Jumu'ah na so kababaloy oto a makalalawan ko kakhaparoliya ko bantak on a mapipikir.

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kulli dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.